178915 - Allah’ın Güzel İsim Ve Sıfatlarının Anlamı Karşısında Müminin Tavrı

Soru

Bilindiği üzere Ehli Sünnet ve el Cemaat; şekil verme, benzetme, yok sayma olmaksızın Allah’ın sıfatlarını ispat ederler. Ancak ispat ederken nasıllığı tevil eder ve İmam Malik’in meşhur sözüyle delil getirirler: “İstiva bilinen bir durum olup nasıllığı bilinmez.” Tüm sıfatlarda bu kuralı uygularsak “Allah güldü”, “Allah’ın yüzü” gibi tanımlarda nasıl davranmalıyız? Şayet Allah’a yakışır bir şekilde tevil etmezsek Mufavvida mezhebine benzemiş olmaz mıyız?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Birincisi:

Ehli Sünnet ve el Cemaat’e göre davrananlar nasıllığı tevil etmezler fakat bilgisini Allah’a havale ederler. Böylece Allah’ın sıfatlarına ve anlamlarına iman edip nasıl olduğu hususunu da Allah’a havale ederler.

İbn el Mâcişûn, Ahmed b. Hanbel ve başka selef alimleri şöyle dedi: “Allah kendisinden bahsederken bizler O’nun nasıl olduğunu bilmeyiz ancak sadece ifadelerin anlam ve tefsirini biliriz.” (Der’u Tearuzi'l-Akl ve’n-Nakl 1/115)

Ebu Hafs b. Şahîn’in babası Ebu el Tib Rahimehullah şöyle dedi: Ebu Cafer el Tirmizî’nin yanında bulunduğum esnada “Rabbin inişi” hakkında soru soruldu. İnişin şekli nasıldır? Zira iniş olduğu takdirde yukarısında yükseklik olacaktır? Şöyle cevap verdi: “İniş akılla idrak edilir, şekli bilinmez, buna iman etmek vacip olup bunu sormak bid’attır.”

El Zehebî şöyle dedi: Bağdat’ın alimi doğru söylemiştir, zira inişini sormak yanlıştır. Soru,

bilinmeyen bir kelime için olur; inmek, konuşmak, işitmek, görmek, bilmek, istiva etmek vs. tüm bunlar anlamları bilinen sözcüklerdir. Şayet hiç benzeri olmayan bu sıfatlarla nitelenirse sıfat, nitelenene tabi olur. Bu sıfatın şekli ise insanlar nezdinde meçhuldür ve idrak edilemez. (El-Uluvv Lil Aliyyi'l-Ğaffar, s. 213,214)

Ebu Bekir el İsmâilî şöyle dedi: Arşa istiva etmesinin şekli bilinmez ancak istiva ettiğini biliriz, kendisi nasıl istiva ettiğini zikretmemiştir. (Maari el Kubul 1/198)

Ehli Sünnet ve el Cemaat'e göre davrananlar, akide gereği Allah'a tüm sıfatları ispat ederler. Sözlükteki kullanımı ve gerçek anlamları ispat ederler. Ancak nasıl olduğunu ve şeklini Allah'a havale ederler. Bununla birlikte Allah hiçbir yaratılmışa benzemez. Şüphesiz zatı ve sıfatları bakımından O'nun hiç benzeri yoktur.

İkincisi:

Bu bağlamda "Allah güldü" ve "Allah'ın yüzü" ifadelerini nasıl anlamalıyız?

Cevap: Gülme sıfatını mecaz olmaksızın gerçek anlamda, benzetme ve şekil belirtmeksizin Allah'a yaraşır şekilde Allah için kabul ve ispat ederiz. Sıfatın şeklini Allah'a havale ederiz. Her sıfatta inancımız bu yöndedir.

Şeyh İbn Cibrîn Rahimehullah şöyle dedi:

Bizler sıfatı kabul ederiz fakat benzemeyi kabul etmeyiz. Benzeme yaratılmışlara hastır. Yüce Allah'ın kendine kabul ettiğini biz de kabul ederiz. Fakat benzetme yapmayız ve hak olmayanı söylemeyiz. Şüphesiz yaratılmış bir insanın gülme sıfatı kendine münasiptir, sevindiği ve mutlu olduğu anda sevinç sesi çıkarmasıyla olur. Ancak yüce Allah'ın gülmesi bilmediğimiz bir şekilde gerçekleşir. Onu sadece Allah bilir. (Fetava İbn Cibrîn 63/96)

Üçüncüsü:

Mufavvida mezhebine uymamak açısından Allah'a yaraşır şekilde manasını bilmemiz gerekmez mi?

(138920) nolu sorunun cevabında Allah'ın isim ve sıfatlarında tefvidin anlamını açıkladık. Özetle

tefvid, iki anlama gelir: Birincisi: Sözcüğün ifade ettiği anlamı kabul edip nasıl olduğu bilgisini Allah'a havale etmektir. Bu seçeneği doğru tarif eden mezhep Ehli Sünnetin mezhebidir. İkincisi: Manasını bilmeden sözcüğü kabul etmektir. Bu da geçersiz ve batıl bir tanımdır.

Anlamı bilmek, sıfatın hakikatini ispat etmek ve nasıl olduğunu bilmek arasında fark vardır.

Kurul alimleri şöyle dedi: Bu konuda vacip olan şudur: Allah'ın Kitap ve Sünnet'te kendine ispat ve kabul ettiği eller, ayaklar, parmaklar vb. sıfatları Allah'a yaraşır şekilde kabul ve ispat etmektir. Bu sıfatları bir şekil belirleme, sıfatı yok sayma veya anlamı saptırma olmadan gerçek anlamda kabul ederiz. (Daimî Fetva Kurulu 2/376)

İspat edip ve iman ettiğimiz anlam ile şeklinin nasıl olduğu anlamı ve aralarındaki farkı bilmemiz gerekir. Çünkü yüce Allah'a hiçbir şey benzemez.

Şeyhulislam Rahimehullah şöyle dedi:

Birden fazla selefin icmâsını bize aktarılmıştır. Bunlardan biri de el Hattâbî olup selef mezhebi şu şekilde olduğunu söylemiştir: Şekil ve biçim belirtmeksizin sıfatlar genel ifadesi ve zahirine göre kabul edilir. "Sıfat" konusu, "Zat" konusunun alt başlığı olup aynı kurallara tabidir. Nasıl ki zatın ispatı varlık ispatı olup şekil ispatı değilse aynı şekilde sıfatların ispatı varlık ispatı olup şekil belirtme ispatı değildir. Böylece Allah'ın eli ve işitme sıfatı mevcuttur. Fakat elini kudret, işitme sıfatını ilim olarak tanımlamayız… Şüphesiz bu sıfatlar Allah'a yaraşır şekilde mevcuttur. Nasıl ki her şeyin sıfatı kendine özgü ise Allah'ın sıfatları da kendisine özgüdür.

Aynı şekilde "yüz" için de geçerlidir. "yaratma" sıfatı da varlıkları yoktan var etme sıfatıdır. Bu fiili kendi fiillerimize benzetmeyiz zira bizler bir şeye ihtiyaç duyduğumuz için yaparız fakat yüce Allah bundan münezzehtir. Allah her şeyden müstağni olup övülendir.

Diğer bakımdan "zat" genel ifade olarak açıklanır ve yaratılanlara benzemez. Kendi zatının nasıl olduğunu sadece yüce Allah bilir. Mümin olan bir kimse bu sıfatların hükümlerini ve eserlerini bilir. Bu konudan kendisinden istenilen amacı bilir. Bilir ki yüce Allah her şeye kâdirdir. Her şeyi ilmiyle kuşatmıştır. Yeryüzü kıyamet gününde bütünüyle O'nun elindedir. Gökler de O'nun kudretiyle

dürülmüştür. O; onların ortak koştuklarından uzaktır, yücedir. Müminler cennette onları yaratan Allah'ın yüzüne bakacaklar ve bundan her şeyden daha fazla zevk alacaklardır. Mümin bilir ki her şeyi yaratanın Allah'ın olduğunu ve ibadet edilmesi gerektiğini bilir. Ancak bu yaratmanın gerçeğini bilmez, bildiği tek şey varlıkların bazı yönlerinden haberdar olmaktır. (Mecmû el Fetâvâ 6/355-358)

Dördüncüsü:

Şüphesiz Araplar Arapça kelimeleri açıkladıklarında yaratılmışlarda gördükleri anlamlar ışığında açıklarlar. Yüce Allah'ın sıfatlarını ise hiç kimse gözüyle idrak edemez ve hiç kimse ilmiyle kuşatamaz. Bid'atların benzetmesinden ancak selef yolunu takip edenler kurtulabilir. Daha fazla bilgi için (145804) nolu sorunun cevabına bakınız.

En iyisini Allah bilir.